nění této kardinální vady všeobecného práva hlasovacího, směřující k tomu, aby zastupitelstvo (ať již obecní, okresní, zemské nebo říšské) bylo jakýmsi mikrokosmem, v němž obrážel by se celý život příslušné korporace. Ale všechny dosavadní pokusy v tom směru vycházely na plano pro svou neobyčejnou složitost a tím i neproveditelnost. Brošura shora jmenovaná na rozdíl od svých předchůdců vyznamenává se poměrnou jednoduchostí a proveditelností. Návrh Geyerhahnův jest následující:

Říše — autor demonstruje svůj návrh na říši jakožto největším celku, ale mutatis mutandis dá se ho použiti i u celků menších — budiž rozdělena na volební okresy, jichž počet rovná se polovici mandátů, jež mají býti zadány. Každý z těchto okresů volí jednoho poslance a sice absolutní většinou. Volen může býti jenom ten, kdo byl officielně kandidován určitým počtem voličů svého okresu (počet ten nesměl by býti příliš veliký, aby i kandidatury menších stran byly umožněny) — ať již na firmu nějaké strany nebo jako »divoký«. Po provedené takto první volbě sečtou se hlasy v celé říši odevzdané a sice dle stran, jež v zápas volební zasáhly. Z úhrnného tohoto počtu jest vidno, kolik ta či ona strana má stoupenců v celé říši. Pak se vypočte, na kolik hlasů připadá jeden poslanec, a dále kolik by ta která strana dle počtu hlasů celkem pro ni odevzdaných měla míti poslancův. Nyní druhá polovička mandátů rozdělí se mezi strany tak, aby celkový počet poslanců každé strany odpovídal počtu hlasů odevzdaných v celé říši pro tu stranu. Kdyby se nějakou zvláštní náhodou stalo, že by některá strana hned při první volbě dosáhla většího počtu mandátů, než jí poměrně připadá, tedy by se jí přebývající mandáty odňaly. Když jest vypočítáno, kolik mandátů z druhé jich polovice má která strana dostati, pak se vyhledají v každé straně ti, kteří dosáhli v ní největšího počtu hlasů, a ti až do počtu připadajícího dotyčné straně jsou jmenováni poslanci. Poněvadž pak má zastupitelstvo poskytovati obraz smýšlení obyvatelstva v době voleb, mají zároveň býti voleni náhradníci, kteří by nastoupili na místo poslanců, kdyby tito ať z jakéhokoli důvodu přestali býti poslanci. Tito náhradníci by také nastoupili v tom případě, kdyby strana byla vůbec postavila méně kandidátů, než jí má připadnouti mandátův. Ovšem případy takové zřídka by se vyskytly.

Aby pak hned první volby neposkytovaly obraz falešný působením volební geometrie, buďtež po každé volbě volební okresy revidovány a nové rozdělení buď provedeno, když by okres měl více než dvakrát tolik voličů, jako průměr, anebo o polovici méně voličů, než jest průměr.

Všude tam, kde vyžaduje se officielní kandidátní listiny strannické, vyskytly se obavy, že se veliká moc poskytuje stranám jako takovým, a že veřejný život bude ještě více otráven strannickými boji. Toho se autor neobává maje za to, že horší poměry, než jsou nyní, zavedeny nebudou. — Naproti tomu plynuly by z provedení jeho návrhu větší výhody. Účastenství při volbách bylo by větší než dosud, poněvadž by nikdo nemohl tvrditi, že na jeho hlasu nezáleží, když se hlasy z celé říše sčítají. Tak by rostl zájem nejširších vrstev na životě veřejném. A mimo to nedocházelo by ke kompromissům, poněvadž by jich nebylo třeba.

Ovšem nezbytným předpokladem poměrného zastoupení jest všeobecné právo hlasovací, které by takto připouštělo také zastoupení zájmů, jež v nové době vždycky se dovedou organisovati ve formě politických stran. — Není pochybnosti o tom, že zvláště u nás jest podobné uvažování jenom theoretické, poněvadž není u nás onen nezbytný předpoklad poměrného zastoupení proveden; ale k otázce samé jest spisek Geyerhahnův příspěvek originelní a zajímavý.

Dr. *Lev Winter.*

Steinitz (Dr. Julius), *Dispensationsbegriff und Dispensationsgewalt auf dem Gebiete des deutschen Staatsrechts.* Ve Vratislavi 1901, str. 88.

Zajímavý spisek tento skládá se z dvou částí. V první z nich vyvozuje se pojem dispensace za hojného použití starší a novější literatury, najmě

práva církevního v ten smysl, že dispensace jest akt správy státní, jímž se vylučuje užití určité zásady právní v konkretním, individualně označeném případě, který by jinak dotčenému pravidlu bylo podrobiti. Spisovatel neshledává podstatného rozdílu mezi dispensací a privilejem; tento jedině tím se vyznamenává, že zakládá subjektivní právo tomu, kdo jím byl obdařen, kdežto pojem dispensace jest ryze negativní. Též udělení milosti neliší se prý od dispensace, nýbrž jest toliko určitým její druhem. Konečně i prominutí berních dávek není dle názoru spisovatelova než dispensací a má dle pravidel pro tuto platných býti posuzováno.

V druhé části jedná spisovatel o moci dispensační. Dle jeho náhledu vyplývá moc dotčená z moci zákonodárné a dlužno tedy pro výkon práva dispensačního zásadně žádati formu zákona, pokud se nestala výslovná delegace ve prospěch zeměpána neb některého úřadu. Tento názor srovnává se s náhledem od Gerberovy epochální publikace v německé literatuře panujícím a jest proveden spisovatelem do všech důsledností, tudíž i co do náležitosti vyhlášky, kteráž se obyčejně při dispensacích v praxi nevyhledává.

Hájili jsme se se stanoviska rakouského práva (Rak. právo ústavní díl III. § 228) v podstatě tytéž názory, ke kterým dochází spisovatel na základě práva v Německu platného a můžeme se tudíž obmeziti na pouhé registrování právě naznačeného obsahu. Pokud se týče sporu, jenž též pro nás nepostrádá zajímavosti, zdali totiž může říšská moc německá dispensovati od pravidel práva zemského a naopak, hájí spisovatel názor, že právo dispensační přísluší výhradně oné moci státní, kteráž oprávněna jest vytknouti pravidla, z nichž se má dispensovati. Toto stanovisko zajisté jest jedině důsledné a správné! *Pražák.*

Spiegel (Prof. Dr. Ludwig): *Das Budgetrecht der Obstructionsära.* Zvláštní otisk z Grünhutova časopisu sv. 29. V Praze 1902. Str. 30.

Považuje se vůbec za pochybno, mohou-li tak zv. formální zákony vydány býti ve formě provisorních zákonů ve smyslu našeho čl. 14. zákl. zákona státního o zastupitelstvu říše. Neb jest zajisté v tom jakýsi odpor, chce-li se abstrahovati od formy zákona při aktu, který jest v podstatě úkonem správním a právě toliko formou svou stává se zákonem. S druhé strany však jest uvážiti, že cit. čl. 14. v té příčině nerozeznává a že naopak právě rozpočet a jiné neodkladné nutnosti státní zavdávají příčinu k vydání provisorních zákonů, duchu této instituce naprosto přiměřených. Z té příčiny souhlasíme s názorem spisovatelovým, jenž neshledává závady, pro kterou by nemohl býti vydán t. zv. finanční zákon jako zákon provisorní.

Však u nás neodhodlala se vláda v době obstrukční ke kroku tomuto, nýbrž vypomáhala si rozpočtovým provisoriem několikráte do roka opakovaným a vždy dle § 14 vydaným. Až ke konci roku vyhlášen byl — ovšem opět ve formě § 14 — praeliminář (vlastně postliminář) příjmů a výdajů státních jakožto »norma pro sdělání účetní závěrky«. Finanční zákon proměněn takto v zákon účetní a nastává otázka po právním významu aktu takového. Spisovatel dává k ní odpověď, po mém soudě zcela správnou, že nelze s právním účinkem sdělati rozpočet za období již uplynulé, že o schválení neb neschválení rozpočtu takového nelze pak více mluviti. Tak zv. »účetní zákon« není tedy než konstatováním skutečnosti, že se v období, o které jde, hospodařilo vůbec bez rozpočtu. *Pražák.*

Dr. *Jos. Redlich: Englische Lokalverwaltung.* Darstellung der inneren Verwaltung Englands in ihrer geschichtlichen Entwickelung und in ihrer gegenwärtigen Gestalt. S. XXII. a 835. V Lipsku 1901.

Po Gneistových pracích nejlepší soustavné vylíčení anglické vnitřní správy. Dle autorova pojetí je veškera vnitřní správa v Anglii jedině správou místní, ježto státní činnost na udržování pořádku, na ochranu a podporu